

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40.—
polletno Din 20.—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Pošt. ček. račun št. 10499

Ura bije—Človek na plan!

Kdo se ne spominja plamena, s katerim je pred šestnajstimi leti plapolala med nami državna misel, to je neomajno hotenje, temelječe na prepričanju krvne, interesne in zgodovinske nujnosti, da naj vsi Jugoslovani, Slovenci, Srbi in Hrvati, ustvarijo od mej srednje Evrope do osrčja Balkana ter do Jadranskega morja novo, v vseh svojih delih tesno strnjeno, radi izredno ugodnih gospodarskih pogojev v blagostanje usmerjeno in zato močno državo, ki naj bi bila za vekomaj branik svobodnega razvoja in poroštvo lepše bodočnosti vseh Jugoslovancov. Od Triglava do Vardarja je vse ljudstvo z globoko vero začutilo, da je tako prav. Odtod tako navdušenje. To je bilo vstoličenje jugoslovanskega duha. Ta duh, ki so ga največji Jugoslovani oznanjali že stoletja poprej, je bil temelj nove države. Bil je obenem izraz upora zoper krivično preteklost.

Toda ta preteklost, čeravno pogažena, še ni bila mrtva. Kakor zmaj s tremi srci, o katerem govori pravljica — in v pravljicah je vedno skrita resnica — je bila preteklost resda poražena, vendar je eno njeno srce še utripalo. Preteklost je samo čakala, kdaj se maščuje za svoj poraz. Naša država je nastala iz več, poprej politično raznorodnih pokrajin. Napram stari Avstriji in Ogrski so se Slovenci, Hrvati ter Srbi čutili hlapce, zato niso čutili organske zveze ne z Dunajem ne z Budimpešto. Njihova misel se je vrtela okrog ožje njihove domovine. Odtod je dobivala hrane posebna miselnost, ki ji pravimo s tujim izrazom partikularizem, to se pravi, da se je v jugoslovanskih narodih iz nekega razloga pojavila želja po tem, da bi bili samosvoji. Ta želja po samosvojem je bila v starih državnih tvorbah orožje zoper potujčenje in popolno narodno uničenje. Partikularizem je po zlomu stare monarhije še vedno živel, čeravno prikrito življenje. Živel je na podoben način tudi partikularizem v Srbiji, kar je tudi razumljivo. Vendar je izpočetka enega kot drugega z lahkoto zmagoval jugoslovanski duh, ki je tesno povezoval mlado državo in jo branil hudega. Odmev žvenketa mečev osvobodilnih čet še ni bil popolnoma zamrl.

Kmalu pa je minila junaška doba, porodnica jugoslovanskega duha. V prvih povojnih letih, ko je cvetela omamna roža gospodarskega blagostanja in je v ospredje stopilo kot nova zvezda vodnica dobičkanosno trgovanje, je jugoslovanskega duha in z njim vred državno misel izpodrinil duh sebičnosti in uživanja. Tak duh je bil v vseh državah vseh časov — to nam dokazuje zgodovina — ako ne dinamična patrona, pa vsaj črv sredi političnega telesa. Sebičnost in uživanje sta upropastila nekdanjega močnega rimsko cesarstvo, v katerem sonce nikdar ni zašlo. Sebičnost in uživanje vodita za seboj celo vrsto grehov, napak in slabosti. Državljeni se predvsem jamejo zanimati le zase, za blagostanje svoje rodbine in žlahte — odtod značilna beseda »porodica«, ki smo jo dobili z beograjske čaršije, čeravno »porodica« postojati tudi v Zagrebu in Ljubljani ter celo v malih podeželskih mestecih in trgih — za blagostanje svoje politične stranke, za blagostanje ožje domovine, kar pa je že nekaj plemenitejšega. O blagostanju vse države pa nihče ne pomišlja. Ker posamezni manjši delci, iz katerih je država sestavljena, radi sebičnosti ne grede vedno tesneje drug k drugemu, marveč slepo in vase zaverovano vsak k sebi, nastajajo med njimi vse večje špranje in pokline in dotlej prekrasni mozaik Jugoslavije, zložen in izglajen v državnem okvirju, začne šklepetati.

Ko je po tej dobi gospodarskega blagostanja ter obenem dobi sebičnosti, uživa-

Srbini:

Javno mnenje

Spominjamo se na stare čase, ko se je za vsako politično misel ustvarjalo javno mnenje. Tedaj so se politične struje in celo stranke trudile, da bi izdelale in razjasnile ljudstvu svoja miselnost in načelna stremjenja. Za vsak praktični politični, gospodarski ali socialni podvig so se njegovi propagatorji najprej potrudili, da pronikne v javno mnenje in da pridobi v ljudstvu zaupanje in vero, ki sta predpogoj uspeha.

Samo tako je mogla mala predvojna Srbija vstopiti s svojim zavednim ljudstvom ne samo v politično borbo preteklosti, marveč celo v težko vojno za zedinjenje vsega jugoslovanskega naroda. Vršale so vroče bitke v javnosti, v tisku, na zborih o raznih političnih nazorih; rezultat tega je bilo vedno izkristalizirano javno mnenje, ki je nato postalo nosilec teh dognanj. Koliko je bilo ljudi, ki so ostali zvesti samo enem političnemu prepričanju, ki so aktivno in navdušeno sodelovali pri ustvarjanju javnega mnenja in ki so vsako načelno zadevo temeljito prekuhali, dobro premislili in dobro predelali, črpali iz nje čvrsto prepričanje ter si jo osvojili z vero in navdušenjem, da je postala neločljiv del njihovega duhovnega bitja! Le zato so se tisoči in zopet tisoči mogli žrtvovati in izpostavljati najtežjim neugodnostim v političnih borbah.

To javno mnenje so ustvarjali in razširjali s političnimi javnimi glasili naši prvi in najboljši ljudje. Bilo je na stotine sijajnih ideologov iz vseh političnih grupacij, ki so prinesli v naš narod zavest in politično pojmovanje. Ali mislite, da bi se stvorila jugoslovanska misel, ako je ne bi ustvarilo javno mnenje s vanja in drugih pregreh in napak nastopila doba gospodarske šiske, zopet ni bilo opaziti mrene strnitve, da bi se preteča nevarnost složno rešila, marveč se je sebičnost še poglobila, ker je vsakdo stremel za tem, da reši čim več za samega sebe, čeravno bi bili drugi pri tem upropaščeni. Tudi v političnem življenju se je začutilo, da so stranke začele vleči še bolj vsaka k sebi, misleč, da bodo kaj rešile, ako rešijo svoje pripadnike. Partikularizem se je radi tega seveda poglobil.

Pri zadnjih volitvah smo bili priča

svojimi tisoči apostolov, ki so z javno pisano in govorno besedo to misel trdovratno oznanjali in širili?

In danes? Kako je danes?

Že takoj po svetovni vojni tisti, ki so se zamenjavali, niso smatrali za potrebno ustvarjati kako javno mnenje, novo vero in novo navdušenje v našem ljudstvu. Njim je zadoščal uradniški aparat in pa razni omahljivci, da so se držali na svojih položajih in na oblasti. Tako zvanim »velikim« strankam se ni zdelo potrebno ustvarjanje javnega mnenja. Njihovi organi in funkcionarji so bili prazni in puhloglavi brez duhovne vsebine, našmarjeni s poročili o napihnjeni veličini nekaterih strankarskih organizacij, ki so v stvari predstavljale samo firme in štampljke brez pristašev. Oni ne potrebujejo nikakega ideološkega časopisa. Njim zadostuje, da izgovorijo nekaj govorov, da se pobrigajo, da jih vsi mogoči listi doma in na tujem prinesejo, ne da bi kdorkoli smel o njih kritično pisati, jih osvetliti in iznesti drugačne nazore — da bi v nepristranski izmenjavi raznih glasov prišlo končno do javnega mnenja. Videti je, da smatrajo, da je ljudstvo nedorasel otrok, da mu je dovolj, da stranko vodijo ti ali drugi ljudje, katerim vro iz glave nedotakljive in nepogrešljive misli. Javno mnenje ni potrebno — dokler so oni tu! Zadostuje, da oni nekaj hočejo, da so oni nekaj izmislili in napeljali, pa mora to že biti tudi najboljša. Ljudstvo? Ljudstvo mora pasivno in mirno čakati na njihovo milost, njemu ni treba ničesar razmišljati, ko pa so take veličine prevzele misli in delo zanj v svoje roke. Tako ravnanje pa je privedlo do današnjih posledic.

mnogim dogodkom, ki so gotovo bili vse drugo kot izraz jugoslovanskega duha. Nekateri teh dogodkov so bili tudi tragični. Krivda zanje ne sme težiti preprostega moža. On v borbi, pretežki borbi za vsakdanji kruh, nima časa razmišljati, on se pokorava svojim čustvom in burjam, ki mu divjajo v srcu. Krivda je za vse, kar se dogaja, gotovo enakomerno razdeljena na vse tiste, ki so poklicani, da to državo vodijo. To so ne samo aktivni politiki, marveč naše razumnost sploh, kajti ono je po svoji izobrazbi določeno za to, da z razumom ureja, kar ni ureje-

V ljudstvu ni nikjer nič učvrščenega, nikjer ni ustaljenega jasnega javnega mišljenja.

Namesto tega se je rodilo samo splošno nezadovoljstvo zavoljo težkih razmer in obupnega položaja.

Mi smo šli po drugi poti. Kot glavno podlago za politično in državno okrepitev smo vzeli javno mnenje. To je pogoj, brez katerega ni nobenega političnega gibanja in dela. Samo, če ves narod izbere in osvoji kot svoje mišljenje eno ali drugo politično pojmovanje, morejo njegovi politični predstavniki biti močni in zanesljivi. Važnost ni v obliki, temveč v vsebini. Zato je vse naše delo usmerjeno v to, da ustvarimo novo javno mnenje. Ravno zato smo se tudi udeležili zadnjih volitev. Mi smo prepričani, da bomo samo z ustvarjanjem novega javnega mnenja med ljudstvom mogli dobiti moč za izvedbo svojih političnih verovanj, kar bo koristilo vsemu narodu brez razlike. Ravno tako pa dobro vemo, da so vsi tisti, ki ne delajo tako, pa najsi bodo še tako močni in oblastni — samo prehodni veter, ki bo prenehal neizogibno po daljšem ali krajšem času. Že do slej smo videli toliko njih, ki so računali z dolgo večnostjo, pa so bili odpihani s površine, da niti sledu ni za njimi — samo zato, ker se jih javno mnenje ni tikalo!

To je zelo važno dejstvo, ki nam potrjuje pravilnost naše poti. Rezultati so že pred nami. Prihajajo od vseh strani k nam, požrtvovalni novi somišljeniki in sodelavci. Ti vedo dobro, kaj hočemo, kam korakamo in so pripravljeni žrtvovati se skupno z nami za velike ideale naše narodne celote.

»BOJ« RAZPUŠČEN.

Banska uprava je 18. t. m. razpustila »Boj« in njegovih 176 skupin.

Važno za naše naročnike!

Vsled znanih dogodkov v zvezi z organizacijo »Boj« smo primorani prešteti vrste naših naročnikov po preteku prve polovice leta, kar bi normalno storili šele ob koncu leta. — »Prelom« smo poleg predplačnikom pošiljali doslej tudi vsem onim naročnikom, ki so za l. 1934 naročnino poravnali in lista niso odpovali, in seveda onim, ki so se šele letos prijavili za naročnike, neglede na to, so li naročnino za tekoče leto poravnali ali ne.

Vsi ti naročniki brez izjeme prejmejo še današnjo in prihodnjo številko »Preloma«, prvo številko v juliju pa bomo poslali samo še onim naročnikom, ki bodo do 3. julija poravnali vsaj polletno naročnino. Položnice smo priložili že št. 24 in nujno prosimo, da se jih vsi naročniki radi reda poslužijo. Kdor je v trenutni denarni stiski, naj nam to sporoči z dopisnico.

Vse naročnike pa ponovno prosimo in opozarjamo, da vsakokrat, kadar žele, da se jim list nič več ne dostavlja, to ustmeno ali pismeno sporoče upravi, ker obveznost napram listu ugasne šele takrat, ko uprava prejme od naročnika pravilno odpoved.

Vračanje lista s pripombo: »Se ne sprejme«, »Nazaj« in slično je umestno le tedaj, ako uprava kaki osebi pošlje list brez njenega naročila na ogled, nikakor pa ne v slučajih, kjer je naročnik list sam zahteval ali pa se z enkratnim ali večkratnim plačilom naročnine priznal za rednega naročnika.

To smo smatrali za potrebno obrazložiti p. t. naročnikom ob prehodu v drugo polletje, da ne bodo imeli napačnih mnenj o svojih obveznostih in da bodo vedeli, zakaj se jim bo pošiljanje lista ustavilo.

Uprava »Preloma«

nega in da na podlagi spoznanjih resnic brzda slepe strasti, ki pretijo uničiti, kar je v Jugoslaviji velikega, lepega, dobrega in koristnega. Ako ima razumnostvo res kaj razuma, ako je resnično jugoslovansko, ako ni prodano tujcem, ako ima kaj pogleda v bodočnost, ako želi dobro sebi in svojem, ako se zna učiti pri drugih narodih, potem mora spoznati, da ni rešitve v tem, da vlečejo jugoslovanski narodi vsak k sebi, hoteč pokazati, da je vsak izmed njih najboljši in edino pravi, dočim so vsi drugi za nič, marveč, da je rešitev v tem, ako se vrnejo po vseh zablodah sebičnosti in koristoljublja, ki so jih zakrivila tako velika kot manjši ljudje, k pravemu jugoslovanskemu duhu, k duhu skupnosti in bratskega zgovora. Iz tega duha more in mora vznikniti prava ureditev Jugoslavije, temelječa na smotrnosti in pravičnosti, to se pravi, tako, da bo gospodarstvo Jugoslavije urejeno tako, da bo deležno blagostanja vse ljudstvo od severa do juga, da bo lahko povsod, ne samo v mestih in palačah, zaživel človeka vredno življenje — na drugi strani pa naj ta zgovor po svoji pravičnosti doseže to, da ne bo noben Jugoslovian mogel reči, da mu niso odprta vsa vrata in vsa pota od spodaj navzgor, tako da bo lahko tudi sin kmetske ali delavske rodbine zasedel najvišje mesto v državi, in da bo človek izpod Triglava, izpod Šare planine, hrvaškega Zagorja, šumadije, Dalmacije in drugod lahko v svobodni konkurenci prodril na katerokoli mesto v državni upravi. Na ta način bo oživetvorjeni jugoslovanski duh praktično uresničen. Življenjski interes Jugoslavije zahteva, da ne ostanemo pri besedah, marveč da se po gostobesednih receptih minulih šestnajstih let lotimo praktičnega ustvarjanja naše jugoslovanske države.

Kajti ura bije — bije že dolgo — zato mora končno človek na plan.

Gospodarstvo po načrtu

Gospodarstvo brez načrta je gospodarska anarhija, je kaos.

I.

V »Smernicah«, ki predstavljajo važen del programa »Zbora« in s tem tudi našega programa, je navedeno sledeče načelo o gospodarstvu po načrtu:

»Jugoslavija temelji na zavesti skupnih interesov vseh njenih članov. Zavarovati mora to načelo kot svojo osnovo. Zato mora država, priznavajoč zasebno lastnino, kapital in zasebno podjetnost, brzditi pretirano igro zasebnega koristoljublja ter ga podrediti interesom celote.

Neobhodno je potrebno, da je vsakemu članu narodne družine zajamčeno, da s poštenim delom vzdržuje sebe in rodino. Edino to je poročstvo za obče blagostanje.

Naš nazor je, da bo splošno gospodarsko blagostanje najbolje zajamčilo blagostanje vsakega posameznika ne glede na to, kateremu stanu ali gospodarski skupini pripada.

To more biti le v organiziranem narodnem gospodarstvu, urejenem po splošnem gospodarskem načrtu.

Jasno je torej, da smo za gospodarstvo po načrtu. Kajti vsak kmet, vsak podjetnik in gospodar, celo vsak privatnik ve, da če njegovo gospodarstvo ni načrtno, sploh ni gospodarstvo, temveč gospodarska anarhija v manjšem ali večjem obsegu. Brez načrta ni gospodarstva. Če mora gospodariti po načrtu vsak posameznik, ki odgovarja samo za svojo osebo — je tako gospodarstvo še bolj potrebno tam, kjer nosijo odgovornost za milijone ljudi.

V Evropi je poleg izrazito fašističnih držav še nekaj takih, ki se še vedno krčevito oklepajo starega liberalno-kapitalističnega demokratičnega sistema in nočejo od njega niti za las popustiti. Tudi v takih državah njihovi predstavniki od časa do časa zapojejo pesmico o načrtnem gospodarstvu. Na to prišijejo krpo tu, zaplato tam, izvalijo eno ali več reform in reformic (seveda brez vsake tako potrebne zveze med seboj). Potem pa vse tiho je bilo... Nato si zadovoljno pomanejo roke, češ, lepo je biti demokratičen, lepo je z majhnimi sredstvi in reformami zazibati javno mnenje, lepo pa je pred vsem podaljšati si udobno življenje na račun širokih slojev.

Mi pa trdimo, da je tako ravnanje kakršnihkoli vodilnih osebnosti smatrati za

zločin nad dotično državo in njenim ljudstvom, kajti države in narodi niso igrače, niso od včeraj in do jutri.

Kjerkoli vladajo še stari pojmi o potrebnosti starih, preživelih sistemov, katerim je že svetovna vojna zadala smrtonosen udarec, povsod vlada kot njihova nujna posledica gospodarski nered, ki je obsodil na propadanje najširše sloje ljudstva in preko njih cele narode z vso njihovo kulturo. Do kraja se je razgalila vsa jalovost starega liberalno-kapitalističnega sistema. In če si njegovi starokopitni, sebični pristaši in propovedniki kljub vsemu še izposojajo danes geslo »načrtnega gospodarstva« — je to morda ena zadnjih laži umirajoče liberalno-kapitalistične demokracije.

*

Tako torej proglašajo oddvojitvev gospodarstva od liberalnih načel in vodstvo gospodarstva po načrtu kot prvo etapo na poti k ozdravljenju neznosnih gospodarskih razmer na svetu.

Poleg malega števila ljudi, ki so v kalnih vodah liberalnega kapitalizma lovili svoj plen in ki dobro vedo, da bi opustitev tega starega sistema pomenila njihov konec — ni nikjer resnejšega teoretika ali praktika, ki se ne bi pridružil vedno močnejšemu klicu po načrtnem gospodarstvu. V vseh kulturnih državah zahtevajo, da država s krepko roko prevzame vodstvo državne gospodarske politike in da prepreči, da bi gospodarstvo še dalje služilo samo omejenemu krogu ljudi na škodo ogromne večine. Zahtevajo, da država prepreči razsipanje narodnega bogastva v brezobzirni borbi med posameznimi stanovi in med posamezniki istega stanu. Zahtevajo, da država z vsem svojim ugledom zgrabi uzdo pobesnelega gospodarskega življenja in da z vsemi razpoložljivimi sredstvi pripelje gospodarstvo svojega naroda po načrtnem odločnem in nepristranskem načrtu k tvornemu delu za napredek in blagostanje vsega svojega ljudstva brez razlike in omejitve.

Eno je gotovo: da brez resničnega načrtnega gospodarstva ni pota iz železnega obroča krize, iz slepe ulice, v katero je zašlo gospodarstvo zavoljo laži liberalnega kapitalizma. Zato je vsako razmišljanje o potrebi načrtnega gospodarstva odveč. Potrebno je samo razmišljanje o obsegu, o intenzivnosti in o praktični ureditvi načrtnega gospodarstva.

(Dalje prihodnjic.)

Dopisi

LESKOVEC. Dne 2. junija smo imeli odbojno sejo, po kateri sta nas posetila tudi gg. Stane Vidmar in Gombač. Razpravljalo se je o položaju in o novi orijentaciji »Boja« z glasilom »Bojevniki«. In kar smešno je, toda je obžalovanja vredno, kajti sedaj se lahko imenujemo borci in bojevniki. Borci se zbiramo okrog »Preloma«, bojevniki pa zidajo, oz. so že sezidali novo glasilo »Bojevniki«. Res lepa in aktualna zadeva, ko smo po enem letu dela s težavo ustanovili našo organizacijo, ki jo je prevejal duh borbenosti za poštenost, pravico in red. No in sedaj po enem letu se je ta vzvišena ideja pri nas razblinila skoro v nič in smo razcepljeni v dva tabora. Tako se je pa skoraj gotovo moralo zgoditi; za vsako ceno pred volitvami, — to je bilo predvideno in dobro preračunano, kajti pri tem sporu oz. cepljenju je igrala vloga gotovo višja sila, sila, ki se v besednjaku označuje z nelepno besedo.

Piše se in pravi, da so izginile vse prejšnje stranke. Oh, kaj šel! — Šele sedaj pridno delujejo in rujejo, to pa seveda tajno. Če se pa posreči kakšni organizaciji, da lahko javno nastopa, objame takšno gibanje ali pokret strankarska strast, kot polip svojo žrtev. To smo imeli priliko občutiti pred volitvami 5. maja in še sedaj po volitvah. Torej po 17 letih naj se izvrši šele danes formacija države, potem šele naj pride delo za izstradani in izmozgani narod. In vedno več se govori o ti-stem, kar spada v bodočnost, a vedno manj o tem, kar bi bilo treba storiti danes ali jutri. Zato nam že krajši ali daljši govori, polni obljub presedaja. Mi zahtevamo rešitve v kratkem času, ne pojte nam samo o bodočnosti.

V dolgovoznem govoru nam je razkladal gospod Vidmar današnji položaj, ki si ga pa večina nas popolnoma drugače predstavlja in bo tako tudi držalo. Izvedeli nismo skoraj nič novega in tudi izpadi na nekatere osebe nam niso ugajali. Ni lepo komu očitati brez-

poselnost, ki vlada pač povsod in to vidna in nevidna, večinoma ne po krivdi nezaposlenih, marveč po krivdi gospodarskega stanja in pomanjkanja socialnega sočustvovanja.

Nikdar nismo pričakovali, da se bo pojavila tako absurda razprtija v »Boju« in pa tak nečasten izid tega boja za čast in oblast. Zato pa mi še danes zatrujemo in zahtevamo: združite se zopet vsi nekdanji prebuditelji in tolažniki naroda, podajte si zopet tovariško roko in kar je bilo, prepustite pozabnosti ter delajte zopet složno za narod in državo! Kajti le na tak način pridobite zopet ljubezen in zaupanje naroda, drugače pa vas bo smatral za stremuhe in sebičneže in vas sumnil še marsičesa drugega.

In tako se bo kar na lepem dogodilo, da se bodo začele organizacije razkrajati, dokler ne bodo same od sebe razpadle. In če se ne izvrši sprava v »Boju«, tudi narod ne zadobi nazaj zaupanja do vas in vaših stremeljenj in dejanj! Mi se pa držimo še vedno prvotnih načel »Boja«, ki je pomagal zrušiti JNS, in taki ostanemo še naprej, dokler bo v naših močeh. Da bi pa predsedlaval, tega pa naša zavest, značaj in ponos ne dopustijo, ker nismo nikakšne pilpogačice! Zato borci v »Zboru«, za močno Jugoslavijo, pravico, red in mir!

Op. ur.: Dopis, ki smo ga prejeli še pred razpustom »Boja«, priobčujemo neizpremenjen. Naše stališče glede prejšnjih dogodkov v »Boju« pa smo že ponovno obrazložili v »Prelomu«.

RAZMISLANJE STAREGA BOJEVNIKA.

V mojih prostih urah mi pride raznoterost na um in premišljevanje. Je pač tako, da če telo počiva, deluje duša in obratno, človek duševno počiva, kadar telesno dela. Naravnemu zakonu smo vsi podvrženi: vse umetno ni stalno, tudi v politiki ne. Zgodovina nam pove marsikatero resnično, posebno to, kako dolgo časa se je potrebovalo, preden se je

odpravilo suženjstvo in še je nešteto motenj v našem javnem in družabnem oziru. Če pogledamo mravljišče, čebele in sploh naravo, vidimo mnogo tudi našemu življenju podobnega. Neki profesor je nastavljal skledo pri mravljišču in na sredi skleda kosček sladkorja, nato pa palčico v obliki mosta preko skleda. Stopetdesetkrat so mravlje krožile okoli skleda, preden so začele uporabljati most. Ali ni bilo pri nas podobno, predno so se začeli uveljavljati stroji itd. Samo na nekaj se je pozabilo. Pri vseh novotarijah smo duševno še pravi divjaki. Bojni klici in bojne pesmi se slišijo od vseh strani. Moj Bog! Od tuge se mi krči srce. Boj sem ne samo videl, pač pa še na lastni koži občutil v strelskem jarku. Blagorval pa tudi preklinjal sem tiste, ki so morilno orožje izumili, blagorval, ker s smodnikom in z dinamitom se je mnogim omogočila eksistenca in s tem posredno povečanje ljudstva, s kemijo in tehniko pa ohranilo in podaljšalo življenje, da je povprečna starost narasla od 23 na 60 let. Velika razlika, kaj? Preklinjal pa sem te izume, ker v času vitezov so imeli samo dvoboje, pozneje so mlade ljudi najemali za solunerja, danes seveda gre vsak sam rad, ker je obveznost. Nehote se mi vsiljuje misel, da so obmejne črte posameznih držav nalašč krivo potegnjene, da se ne bi zagotovil stalen mir. Naj le ostane med narodi običajno drgnjenje, ker to bo lahko zanetilo iskro zopetne vojske. Nekdaj je veljala močna pest, danes močni duh v senci smodnika in bajonetov. Govoril sem z Italijanom, Rusom, Francozom, Nemcem. Vsak je izrazil, da mi ne bi stregel po življenju, da pa ga je gnal k temu strah pred suženjstvom, strah, da bi bil podložen tujemu narodu. Narodi rabijo drug drugega, odklanjajo pa suženjstvo. Potrebna in koristna so nam prometna sredstva, ako jih uporabljamo za medsebojno podporo in zblizanje narodov, prokletstvo pa prinašajo človeštvu v času vojne. Ko je bila v Rusiji suša, smo čuli iz časopisov, da jih je mnogo od gladu pomrlo. Prišla je akcija Rdečega križa iz Amerike, da so jih krmili. Zbirali so se milodari tudi od nas, in prav je tako, saj bi ne smel nihče gladu umreti. Koliko ljudi je brezposelnih! Pred vojno sem čital v nekem časopisu, koliko vrednosti predstavlja enournno delo na celem svetu. Koliko se pa danes uničuje s tem, da se ljudi ne zaposluje. Vi duševni voditelji, poglejte na borzo, kako borznega spekulantfa komaj frak dohaja, kako je Rothschild v Londonu na borzi v enem dnevu zaslužil 200 milijonov, ker je prinesel vest, da je Napoleon zmagal, dasiravno je bilo nasprotno res. Ves London je bil takrat kakor v čebelnem panju. Čebela ima strupeno želo, trot pa ne. Obratno je pri nas; mi naj klonimo glave, naj delamo liki čebelice, da nabere zadosti živeža za zimo. Pa pride gospodar čebelar in jim ga vzame, pozneje pa jih hrani s sladkornim nadomestkom, da dobijo grižo in pomrjejo v škodo gospodarju. Pa ne pomisli naprej, kaj bo. Po mestih, pa tudi po deželi je preveč rahitičnih in jetičnih otrok. Jeli ni to tudi oboroževanje, ako se narod preveč množi? Vsakemu mora biti dana eksistenca! S svetilko bi bilo treba posvetiti, kam dajo denar mogotci, ki imajo navadno le malo otrok. Izdajalec domovine je vsak, kdor kupi denar in onemogočuje razvoj, da bi se množili. Ženiti bi se morali vsi oni, ki velijo, da ima delavec 18 Din plače dnevno dosti, pa še manj se jih plačuje, visoka mešta pa po sto, 300, celo do 500 Din dnevno. Otrok pa navadno nima jo dosti taki ljudje. Strašno počasi se premiče kolo časa. Zabav in prireditev vseh vrst se ne manjka, za to se vedno dobi denarja. Brezposelni pa, ko prideš, se te bojijo, dajo ti kvečjemu nekaj iz strahu, da jim rdečega petelina ne spustiš na hišo. Pa sedaj se že tega ne boje, ker so brezposelni postali krotki in zadostuje že tablica z napisom: »Hud pes!« Ali pa pravijo, da nimajo kruha, da ga ravno pečejo in je smešno, da pri 10 hišah vsi ob tisti uri kruh pečejo. Največkrat ga pa odpravijo s psom, da je delomržež. Jaz pa pravim, vsakega brezposelnega naj orožnik prime in ga tira ali k zidarju ali kmetu ali v tvornico ali na cesto, vsako soboto naj mu skrbi za plačo in pa da bo imel higijensko toplo stanovanje, tečno hrano, dosti odeje in mirna Bosna. Denarja pa mora biti dosti, saj ga menda niso že sežgali. Krivično prilasčeni denar pa naj zaplenijo. Dijete, o njih pa raje ne bom govoril. Še mnogo bi vedel povedati, pa kaj, jaz sveta ne bom izpreobrnil. Res prav je imel tisti, ki je rekel, da je človek najkrvoločnejši žival na svetu. V upanju na boljše čase pa hočemo ostati, čeprav nas vedno vara in bo varalo, ker nesrečen je človek brez upanja.

L. L. v Sv. K. p. P.

Ali si poravnal naročnino?

OPERACIJA.

Dr. Stavicelj (drži nož v roki; pred njim na operacijski mizi zvezan orjak, ki ga povrh drže krepko še Staviceljevi pomagali): »Tako, možgane smo mu izrezali! Bom že jaz zanj mislil!«

Dr. Mevželj (internist): »Kaj ste storili, zakaj se niste rajši sporazumeli z njim? Saj brez možganov umrje. Vseh vas je tako škoda. Ste vsi tako dobri fantje!«

Dr. Klein: »Kot pravnik svetujem, da mu vzamemo še srce!«

Stavicelj (ko je opravil tudi to operacijo): »Zdaj pa mislim, da bo pripraven za našo službo!«

Dr. Klein: »Odsekaj mu še desnico, da nas ne udari nazaj!«

Stavicelj: »In tudi pero zna nevarno sukati!« (Mu odreže desnico): »No, zdaj bo pa dober!« Si natakne voditeljsko šapko: »Zdaj pa za menoj!« (Orjak se seveda ne gane.)

Dr. Mevželj: »Saj je mrtev! Pomislite: brez možganov, brez srca in brez roke!«

Stavicelj: »Moji možgani zadostujejo, srce bo dr. Klein, ki je poosebljeno usmiljenje, pero pa zna sukat poleg naju še dr. Johacelj, dr. Nabodalo in naš »človek z bobni«. Naprej!« (Mrtvi orjak se ne gane.) »Hudiča, vsaj toliko mu moramo vdihniti življenja, da ga spravimo v enotno fronto slovenskega naroda!«

Vsi navzoči poskušajo na vse mogoče načine prebuditi orjaka.

Stavicelj: »Kaj če bi mu všili srce nazaj?«

Dr. Mevželj: »In možgane?«

Stavicelj: »Teh pa pod nobenim pogojem ne! Kaj bom pa jaz potem.«

Dolgo se trudijo vsi z mrličem. Ta pa je seveda mrtev.

Dr. Mevželj: »Zdi se mi, da je začel že dišati. Njegovega trupla ne bo mogoče dolgo skrivati.«

Dr. Klein: »Čujem korake! Nekdo prihaja.«

Dr. Nabodalo (pridirja ves zasopih): »Že gredo mrliški ogledniki.«

Stavicelj (zapusti operacijsko sobo pri stranskih vratih in sede v avto): »Pa sem mislil, da lahko živi brez možgan, brez srca in roke, kakor sta mi zatrjevala dr. Omlačen in dr. Prepri...«

Dr. Mevželj (žalostno za Staviceljem): »Ali te nisem svaril? Zakaj si verjel tema dvema, ki še za njegovim pogrebom ne bosta šla?«

ŠAJKAČA POD SLAMNJAČO.

Sedim v kavarni. Slučajno zelo blizu dveh gospodov, ki se tako glasno pogovarjata, da jih hočem-nočem moram slišati. Prvi pripoveduje: »Veš, Romi, jaz sem ti bojevniki, kot se šika, takorekoč vzor-bojevniki! Saj sem bil tudi avstrijski aktivni oficir! Veš tam na Soči, koncem vojne, ko je bila avstrijska armada v polnem razsulu in že ni bilo nikjer nobene fronte, sem bil tako natančen in vester vojak, da sem stopil k svojemu polkovniku in ga strumno-spoštljivo nagovoril: »Her oberst, bite gehorsamst mih aus kaj-zerlichen dinsten eu entlasen« (gospod polkovnik, prosim najponižneje za odpust iz cesarske službe). Polkovnik mi reče začuden: »Kaj pa mislite gospod lajtnant?« Na to mu povem, da je cesar Karl »ale oficire und mansaften des dinstajdes enthoben« (da je dal cesar Karl vsem oficirjem in moštvu odveze od službene pri-sege). Nato pa mi reče oberst: »Gospod lajtnant — vi ste »ajn šramer esterajh-šer oficir«. Ko sem vse tako lepo temeljito uredil, sem šel brž v Ljubljano in se prijavil deželni vladi in jugoslovanski armadi. Tu sem pol leta noč in dan študiral, kakšne samoslovske kokearde naj bi nosili naši »Janezi«, predno bi dobili serbske, ali celo splošne jugo-kokarde!... Drugi so šli med tem pa na Koroško... Vidiš, ali nisem resničen bojevniki?« Drugi mu pa odvrne: »Stoj, Erich! Tu pa nekaj ne štima. Ali si pozabil, da si mi zadnjič pripovedoval, da si že v dunajski vojni akademiji imel srbsko šajkačo skrito pod slamnjačo? Zraven pa — kakor jaz — še danes najraje čebliš pa no nemiško?« Veš, ne vem, ali bi ti verjel, ali ne...«

Prvi (nervozno): »Da, da... Ali se ti ne zdi vroče tukaj? Pojdiva na zrak in se pogovoriva raje, kako imenitno smo izključili tiste trdovratne dobrovoljce in Ljotičeve idealiste iz »Boja«!

NA CESTI.

»Sosed, kaj pa tako napenjaš ušesa?«
»Poslušam, kdaj bo nehala žvižgati kriza svojo hudo vižo.«

»In kam gledaš nepremično?«
»Gledam, kaj delajo tisti novi ljudje, ki so dejali, da bodo vodili ljudstvo boljše od starih — pa nič ne vidim.«

»In kaj sediš na kamnu in na kaj čakš?«

»Čakam, da pride tisti »veliki trenutek«, katerega tako trdovratno napoveduje uvodničar v zadnji številki »Bojevnika«...

LJUBEZEN JE SLEPA.

»No, Bine, ali si bral zadnjo številko »Bojevnika«?

»Bral, bral — pa se mi nič ne dopade. Preveč se objemajo, da je že kar pohujšljivo! Najprej se ti »Bojevnika« skozi dolgi dve koloni objema z listom »Slovenija« (veš, to je tisti samoslovenski tednik, ki je lani v oktobrskih dneh igral tako žalostno vlogo). Nato se ti v poročilu o taboru na Žalostni gori zopet gov. Gombač objema z g. Ljotičem, ko v svojem govoru omenja njegova temeljna načela, in pa z dr. Mačkom, ko se sklicuje na njegovo deklaracijo, da je strah in groza!...

Pomisli — saj smo vendar nepolitični, samoslovenski pokret! Dol z objemanjem!

KAM KDO SPADA.

»Bojevnika« štev. 6. piše v uvodniku: »V to skupno slovensko fronto spadajo vsi oni in le oni, ki imajo načela, ki so jim sveta, ki se sramujejo nedoslednosti in se zavedajo odgovornosti, ki jo nalagajo javne funkcije... Če je vse to res — ali spadajo potem sedanji voditelji »Boja« v to skupno slovensko fronto?

POČITNICE.

»Oče, ali bodo kmalu počitnice?«
»Kakšne počitnice, ko pa si se v šoli tako slabo učil! Počitnice so samo za tiste, ki kaj dela in se trudi — sicer mu ni treba počivati.«

»To samo tako praviš, oče. Saj sem bral v časopisu, da so tudi poslanci šli na počitnice — pa bi mi šolarji ostali brez njih!...«

LEKSIKON.

1. S čim je kapital ogoljufal francoske revolucije? — Z liberalno demagogijo.

2. Kaj je demagogija? — Demokratična potegavščina.

3. Kaj pomeni beseda parlament? — Parlament je francoska beseda, ki pomeni govorilnico. Nekateri napačno menijo, da je ta beseda latinska sestavljenka iz »parlamentare« in »mens«, kar bi pomenilo govorilnica duha-razuma. To pa ni točno, ker je »ment« samo končnica, kakor n. pr. pri francoski besedi departement ter je torej pravi pomen besede le govorilnica.

Delavnica pa se francoski imenuje atelier!

NAŠ DELAVEC

Ivan Marjek:

Delavstvo in družabni red (Nadaljevanje.)

Najtežja je za brezposelno starostno zavarovanje rešitev denarnega vprašanja, torej prispevkov v socialni sklad. Z dobro voljo in vsesplošnim razumevanjem te nujne potrebe pa tudi to gre. Ako vzamemo dejstvo, da posamezniki prispevajo v takozvani bednostni fond, (odkod ta naslov, ne vem) v razne dobrodelne akcije, v razna humanitarna društva, odbore in končno prispevki raznih občin, banovine in države za podpiranje brezposelnih, a poleg teh tudi ogromno število dobrih src, ki zapopadejo trpljenje, da po svojih močeh podpirajo brezposelne, ki so vsled socialne bede primorani do človeka nedostojnega beračenja in to v kljub vsem podporam prej imenovanih fondov, akcij itd. Vsa ta sredstva daje torej ljudstvo, družba, posredno in neposredno vsak posameznik, pa bodisi prostovoljno ali ne, to na stvari ničesar ne izpremeni. Ugotovimo pa lahko, da le družba medsebojno vzdržuje vse in vsakega. Ali ni po vsem tem bolje, da se vsa ta sredstva, ki se sedaj stekajo v obliki podpir in slično v imenovane fondе in akcije, stekajo v obliki progresivno odmerjenega davka v enotno skupno državno blagajno, iz katere bi potem dobivali prizadeti pokojnino ali vzdrževalnino? Na ta način bi odpadlo beraštvo, ki je v veliko breme za podpornike kakor

Za majhen denar si morete nabaviti vse, kar potrebujete za poletje.
Kopalne obleke, plavalne pasove, ležalne stole, turistične potrebščine i. t. d. i. t. d. pri tvrdki

F. M. SCHMITT

Pred škofijo 2

LJUBLJANA

Lingarjeva ul. 4

Pozor! — Športniki, letoviščarji, turisti! — Pozor!

tudi za berače. Odpadli bi pa tudi vsi ubožni skladi občin, odpadel bi ves trud in skrb dobrodelnih akcij, odpadla bi pa tudi sicer redka delomrznost, ki dobiva v beračenju potuho.

Socijalno zavarovanje pa ni samo zadeva delavstva, temveč tudi zadeva kmeta in obrtništva. Površen opazovalec življenjskih odnosov v družbi bo trdil, da kmet ne potrebuje socialnega zavarovanja. Pa tudi ni tako. Kmeti sin, ki upravlja po očetu prevzeto gospodarstvo, prevzame in nosi seveda tudi vsa bremena, ki so na posestvu. Kako životari, vemo že po tem, da je bila država primorana uvesti zaščito. V koliko je ta zaščita kmetu koristila ali škodovala, ni moja naloga razpravljati, zame je le važno priznati, da je tudi kmet potreben zaščite, kar pa ni nič drugega kot skromen del socialnega zavarovanja. Kmet pa rabi še več, rabi prav vse, kar rabi in potrebuje delavec. Res ima svojo streho, velik del živeža lastnega pridelka, drva in tudi kakega prašiča priredi, zato pa misli marsikdo, da mu je z rožicami postlano, ker delavec ali uradnik tega nimata. Pa temu zopet ni tako. Račun je lahek. Kaj dobi kmet za prodano živino, teleta, vole, prašiče, kokoši in piščeta in kaj za ta denar kupi? Saj vendar ne bo nikdo trdil, da so kmeti produkti dragi. Ako so ti produkti pod ceno, ne dobi kmet za svoje delo pravičnega zaslužka. Da je cena živilom, katere producira naš kmet, padla, je pa krivo, da vsled brezposelnosti ni denarja in da si ljudje na vse mogoče načine odtrgavajo živež in s tem se zmanjša poraba — konzum. Tu sta oba, kmet in delavec, udarjena. Prav isti skupni interes pa imata tudi v vprašanju socialnega zavarovanja in to neposredno. Več članski kmetijski družini, ko dorastejo otroci, kam ji je pot? V mesta, trge, v šole, v obrt, v industrijo, v službe. Na rodnem domu ostane le eden, ker za vse ni ne dela in ne kruha. V južnih krajih države žive seljaki sicer v zadrugah, a pri nas je to nemogoče vsled male količine pridelka, živine, pašnikov in zemlje. Eden izmed bratov ali sester forej ostane, ostali pa morajo s trebihom za kruhom, kakor sinovi in hčere industrijskega delavstva.

Navada je sicer, da dobe nekaj dote, katera pa vsled slabih razmer kaj kmalu skopni. Še najslabše za družinskega člana, ki je posestvo prevzel, pa je izplačilo dote, ki ga tako obremeni, da se celo življenje ne izkoplje iz dolga.

Na ta način propadajo državi v oporo trdni kmetijski domovi, se razkosavajo njive, izsekavajo gozdovi in do popolne propasti kmeta, hrbtenice naroda, je le še en sam korak. Sinovi in hčere, telesno in duševno dobro vzgojene pod krovom našega, v vsakem pogledu neoporečnega kmetijskega doma, pa tavajo po svetu iz kraja v kraj, ter se v njegovi pokvarjenosti porazgube. Izmozgani in telesno izčrpani se znajdejo na stara leta na cesti. Ker si pa vsled neznosnih socialnih razmer, slabih zaslužkov itd. niso mogli za starost nič prihraniti, se povrnejo v domač kraj in padejo v breme javnosti, to je svojim domovnim občinam, katere izdajajo v mnogih slučajih proračunu in finančni moči neprimerno visoke vsote za vzdrževanje občinskih ubožcev. Ubžec pa zato, ker je celo življenje garal, ustvarjal s svojim delom v družbi blagostanje, trpi, je zaničevan in kamor pride, vzbuja le — milo rečeno — nejevoljo, torej okuša bridko usodo pravega hlapca Jerneja. Vse to trpljenje, krivice in obubožanja, povzročene sočloveku na eni strani, in vsa bremena občin in javnosti na drugi strani bi odpadla s popolno ureditvijo socialnega zavarovanja. Res je, da bi se izdatki povišali, res je pa tudi, da bi denar, izdan po socialnem zavarovanju, med različnimi gospodarskimi panogami krožil, in se v obliki izmenjave raznih življenjskih potrebščin, zopet stekal tja, odkoder je prišel. Porabilo bi se le več produktov, kateri so sedaj plačila nezmožnim nedostopni. Na ta način bi se razmahnila produkcija, oživila trgovina, in z večjo porabo dobrin zmanjšala tudi brezposelnost, a z zaposlenostjo delavstva bi se tudi zmanjšali izdatki in povečal sklad socialnega zavarovanja. Glavni povzročitelj neznosnih socialnih razmer, to je kapitalistično gospodarstvo naj pa končno tudi nosi

Moška oblačila po meri in izgotovljena, v veliki meri — najcenejše pri Jos. Rojina, Ljubljana.

posledice njegovega dela. Omejiti se mora svobodno razpolaganje s kapitalom. Moderne države imajo že tozadevne zakone. Nadalje se mora dobrina strojev in tehnike usmeriti tako, da bo v korist celokupni družbi in ne posameznikom, kateri sedaj lahko svobodno z njimi razpolagajo. Produkt tehnike, stroji in slično, ne sme biti v izkoriščanje temveč

GOSPODARSTVO

Jugoslovanski izvoz.

Sadje važnejši izvozni proizvod kot pšenica.

Na zboru Združenja jugoslovanskih izvoznikov v Beogradu 14. junija se je ugotovilo naslednje:

»L. 1934. se je izvozilo iz Jugoslavije za tri milijarde 878 milijonov 230 tisoč dinarjev. Od tega je bilo pšenice za 127 milijonov 483 tisoč dinarjev, koruze za 562 milijonov 418.796, svežega sadja in suhih sliv za 169 milijonov 875.785 dinarjev. Pravtako se je izvozilo hmelja za 77 milijonov 716.148 Din, lanu in konoplje za 73 milijonov 159.393, fižola za 56 milijonov 431.879 dinarjev. Skupno se je zadnjih treh proizvodov izvozilo za 207 milijonov 307.420 Din. Četudi so dali ti proizvodi več kot pšenica, vendar posvečajo merodajni krogi glavno pozornost pšenici, celo koruza je zapostavljena. Ko bi se bolj upošteval lan, hmelj, fižol, sadje in drugi proizvodi, je verjetno, da bi se kriza v poljedelstvu zmanjšala. Vina se je izvozilo samo 110 vagonov v vrednosti 3 milijone 170.000 dinarjev.« (»Politika«, 16. junija.)

Dolžnost vlad in Narodnih bank je skrbeti za to, da imajo hranilnice na razpolago zadostna plačilna sredstva.

III. Mednarodni hranilniški kongres, ki se je vršil v času od 20.—25. maja 1935 v Parizu, in kateremu so prisostvovali predsednik francoske republike Lebrun, 6 aktivnih francoskih ministrov ter zastopniki hranilnic iz 26 držav, ki upravljajo nad 1,200 milijard dinarjev hranilnih vlog, je med drugim povdaril:

»Dolžnost vlad in emisijskih bank je, da v skladu z njim potrebno previdnostjo in v interesu vlagateljev ter stalnosti denarja držijo vedno, zlasti v času krize, na razpolago plačilna sredstva potrebna za to, da ohranijo zaupanje vlagateljev.« Francoski finančni minister je na tem kongresu povdaril, da je trdna valuta predpogoj za štedenje in temelj zupanja.

Sklepi kongresa, ki je predstavljal tako ogromno moč, zaslužijo, da se upoštevajo povsod, da se zopet dvigne zaupanje vlagateljev, ker morejo le nova posojila denarnih zavodov iz novih vlog zopet poziviti gospodarstvo.

Zakaj to? Delegatom za občni zbor Kmetijske družbe, našega najvažnejšega kmečkostrokovnega društva, ni bila odobrena znižanja

v dobrobit človeštva sploh, v olajšavo porabe fizičnih moči in časa. Dokler se pa to ne zakoniti, naj se pa v korist socialnega fonda stroji dobičku primerno obdavčijo. Končno je pa zadnji čas, da se ljudstvo osvobodi odvisnosti kapitala. V novem času lahko vidimo, da si je kapital podvrnil v odvisnost cela mesta, trge in vasi. Za vzgled vzemimo večje industrijske kraje kakor so n. pr. Jesenice, Javornik, Kranj, Tržič, Mežica, Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in še mnogo drugih. Kaj bi bilo z prebivalstvom v teh krajih, ako bi ustavil obrate in s tem vrgel na cesto tisoče ljudi? Kaj bi bilo z malo obrtjo, katera je zopet od delavstva in njegovega zaslužka odvisna?

»Skrb« za delavca.

»Trgovski list« z dne 18. junija t. l. poroča pod rubriko »Investicijska politika SUZORA« med drugimi zanimivimi vestmi tudi sledeče:

Delavska okrevališča na morju. Uprava in samouprava SUZORA v Zagrebu je nabavila v zadnjih letih v našem Primorju nekaj starih zapuščenih podrtij za dvakratno in trikratno vsoto njih vrednosti ter jih za še dražje zneske adaptirala v delavska okrevališča, da bi delavcem dokazala svoja socialna prizadevanja. Vzdrževanje vseh teh okrevališč zahteva letno okoli 1.500.000 Din ter pada na breme okrožnih uradov (t. j. delodajalcev in delojemalcev), ki krijejo te stroške iz svojih dohodkov in bolezenskega zavarovanja. Vsi ti objekti niso danes vredni niti polovice vloženega kapitala ter dejansko tudi ne služijo onim, katerim so namenjeni, ker delavec danes ne more iti na oddih na morje. Niti delodajalec si danes ne more dovoliti bivanja na morju, kaj šele delavec, ki je uslužben pri tem delodajalcu. Če pogledamo v ta okrevališča, potem ne najdemo v njih niti enega starejšega delavca, kateremu je odpočitek potreben, temveč so »bolniki« v teh okrevališčih samo uradniki SUZORA in Okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, tipkarice in manikerke, ki se prisilno pošiljajo tja na oddih, da poslopja ne ostajajo prazna. V teh okrevališčih je za časa sezone silno veselo. Paradira se v modernih in najbolj elegantnih pižamah, delavec pa — on mora biti srečen in zadovoljen, da ima »svoje« okrevališče na morju in da uprava ter samouprava tako skrbita zanj. Tako poroča »Trgovski list« in še mnogih drugih interesantnih zadev, katere je zapisal v Jugoslovanskem Lloydju ing. Teodor Hoffmann. Imenovani gospod je na sejah ravnateljstva SUZOR-ja v Zagrebu opozarjal na vse razne nedostatke, ali zaman. Zato se ne čudimo, če so vsi delodajalci na dražbah, delavci pa na cestah brez posla, pa tudi mnogokrat brez zdravih potreb. Tudi nas interesira kakšen odgovor bo dobil na svoja časopisna poročanja ing. Hoffmann. Ali so njegove navedbe pravilne? Čakamo tudi mi z zanimanjem odgovora na to vprašanje. Š.

Po svetu

Göringovo glasilo »Essener Nationalzeitung« kritizira Francoze, češ, da so izgubili pravico do vodstva evropske politike, to pa zato, ker se Francija premalo zanima za interese njenih zaveznikov.

Anglija se bo nemara nagnila k Nemčiji ter bo skušala doseči sporazum z Nemčijo. Tako se bere v nekaterih svetovnih listih.

Italija očita Angliji zanimive stvari. Neki odlični fašist je zadnje čase izjavil dopisniku »Agence Economique et Financière« sledeče, kar si velja zapomniti tem bolj, ker se tiče tudi nas samih: Leta 1915, pravi omenjena osebnost, je ob vstopu v vojno Italija dobila od Anglije in Francije dalekosežne obljube glede kolonij v Afriki. Ko pa je bilo treba ob koncu vojne razdeliti si nemške kolonije v Afriki, je angleška diplomacija začela poudarjati važnost Trsta in Reke za Italijane, češ, naj Italijani osvobode podjarmljene rojake ob Jadranu in si ustvarijo strateške meje proti srednji Evropi. In kratkovidni italijanski državniki so jim res šli na led. (Račun je z nepopolnimi mukami seveda plačalo slovensko ljudstvo. Op. uredništva.)

Anglija in Francija sta si pa razdelili ogromne kolonije v Afriki. Tudi sedaj, ko gre za Abesinijo, opominja Anglija Italijo, češ naj se raje briga za obrambo evropske civilizacije na Brennerju in Jadranu, ne pa da se vtika v afrikanse zadeve. Angleži so začeli znova strašiti Italijane s slovansko in germansko nevarnostjo. — Toda — tako pravi odlični fašist — Italija ne bo več delala tega, kar ukazuje Anglija, dočim si bodo drugi delili kolonialno bogastvo. Italija mora v prvi vrsti najti prostor in kruh za svoje ljudstvo in to upa najti v Abesiniji. Zoper slovanske in germanske strahove naj se pa bore drugi.

Italijanski list »Ottobre«, glasilo vojaških krogov, je radi vmešavanja Anglije v abesinsko zadevo napisal tele značilne besede: Italija se ne boji vojne z Anglijo. Če hoče Anglija vojno, jo Italija sprejema.

Kancelar Sušnik in koroški Slovenci. Ob prihodu Sušnika v Beljak je glasilo kor. Slovencev v pozdravnem uvodniku »Ave... morituri« (smrti zapisani te pozdravljajo) poudarilo, da se kljub dokazani zvestobi raz-

narodovanje Slovencev še vedno nadaljuje. Kancelar sam je v svojem govoru Slovence sicer res pohvalil, toda besede so besede, dejanj pa ni.

Kako se bo rešil spor radi Abesinije med Italijo in Anglijo, to zanima seveda ves svet. Videti je, da bo prišlo končno do razdelitve obrobnege dela Abesinije med obe zainteresirani državi, dočim bo sredina ostala Abesincem. Tako se bosta dva oblikovala na račun tretjega. Pomeniti se je treba.

Zanimiva označitev Društva narodov. »Popolo d' Italia« pravi, da je DN samo še zavarovalna družba za velike države. Pravila Društva narodov postajajo mrtvaški list za manjše narode. — To črnogledno mnenje je v Italiji izzvalo koncentracija angleško-sundanskih čet ob abesinski meji.

Tudi Sovjeti so za obstoj Avstrije. Zanimivo, toda tako je. Kako daleč segajo politični interesi. Stalin je namreč dejal Benešu ob priliki njegovega obiska v Moskvi, da Rusija ne bi mogla dopustiti propad samostojnosti Avstrije...

II. Evharistični kongres v Ljubljani

Poljski primas — papežev legat na Evh. kongresu v Ljubljani. Kot papežev legat za jugoslovanski evharistični kongres je postavljen poljski primas, nadškof gnježno-poznanjski msgr. Avgust Hlond. Kardinal Hlond je iskren prijatelj Slovencev. Že večkrat se je mudil pri nas. Tako zadnjič lansko leto, ko je vodil svečanosti ob priliki proglašenja don Boska za svetnika na Rakovniku. Kardinal obvlada celo slovenski jezik in bo na kongresu ponovno govoril v slovenščini. — Kot kardinalu-legatu mu gredo za časa njegovega bivanja v naši državi vse časti kot princem vladarskih hiš. Papežev legat bo dospel v Ljubljano preko Dunaja, kjer ga bo pozdravil odposlanec kongresnega odbora iz Ljubljane in odkoder dalje ga spremlja tudi delegat naše železniške oblasti. Od Maribora dalje potuje legat s posebnim vlakom, ki bo dospel nekako pol ure za popoldanskim brzovlakom v Ljubljano. Med potjo bodo visokega dostojanstvenika na postajah pozdravljali predstavniki cerkvene in svetne oblasti ter ljudstvo. Na ljubljanskem kolodvoru bo legat svečano sprejet po javnih predstavnikih, nato pa bo odšel v sprevedu po Miklošičevi cesti v ljubljansko stolnico. — Za časa bivanja v Ljubljani bo kardinal stanoval v Križankah, kjer se že zanj pripravljajo reprezentančni prostori. Tekom kongresa se bo kardinal udeleževal vseh slovesnosti. — Velikemu sinu bratskega poljskega naroda že danes kličemo iskreno dobrodošlico.

Katoličani vzhodnega obreda v Ljubljani.

Vzhodna liturgija je dragocena skupna dediščina iz one dobe, ko še ni bilo cerkvenega razkola. Zato je važen most zaželjene edinstva, vez med katoliško in vzhodno ločeno cerkvijo, posebno pa še dragocena vez med Slovani, ker je posvečena spominu slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. V tem obredu sta bila vzgojena naša sv. apostola, po tem obredu so bili vzgojeni veliki vzhodni učenci, ki so tudi naši veri očetje. — V naši državi imamo okoli 50.000 katoličanov vzhodnega obreda, ki jih kot najvišji pastir vodi dr. Dionizije Njaradi, škof iz Križevcev s sedežem v Zagrebu. Nastop katoličanov vzhodnega obreda na jugoslovanskem Evharističnem kongresu bo brez dvoma močno povzdignil sijaj te veličastne prireditve.

Predvsem bomo lahko prisostvovali veličastnim obredom vzhodne cerkve pri pontifikalni maši, ki jo bo ob asistenci vseh odličnikov grško-katoliške škofije daroval 29. junija ob 8. uri zjutraj v cerkvi sv. Petra škof dr. Njaradi. Vsi obredi se vršijo v staroslovenskem jeziku. Značilno za vzhodno liturgijo je liturgično petje. V Ljubljani bo petje izvajal najboljši cerkveni zbor v naši državi t. j. Cirilo-Metodov kor iz Zagreba. Zbor goji pretežno rusko cerkveno glasbo in v njem sodelujejo tudi mnogi pravoslavni Rusi.

Cirilo-Metodov zbor, ki ga vodi odlični glasbeni pedagog prof. Boris Komarevski, priredi ob kongresu tudi dva samostojna koncerta.

Naša kmečka zbornica

(Nadaljevanje.)

Na zasedanjih zborničnega zastopstva se sklepa z navadno večino, razen v slučajih, ki so v pravilih izrecno navedeni. Natančnejša določila glede načina poslovanja in delovanja zborničnega zastopstva si določuje zastopstvo samo s poslovníkom, katerega sprejme z nadpolovično večino. V tem poslovníku se mora odrediti tudi delokrog in način poslovanja glavnega in izvršilnega odbora, v kolikor ni urejen s pravili.

Za posamezne naloge in panoge poslovanja, more zbornično zastopstvo izvoliti posamezne odseke ter s posebnim poslovníkom urediti njih poslovanje.

Mesta v zastopstvu, kot tudi v glavnem in izvršilnem odboru se smatrajo kot častne službe in se niti zastopnikom, niti odbornikom ne dajejo nikake taničije, temveč imajo le pravico do povrnitve stvarnih stroškov in odškodnine za zamudo časa.

Predvsem pripada zastopnikom povračilo vseh stroškov od doma do kraja zasedanja in povratek, ter na seji zborničnega zastopstva določen povprečen dnevni znesek za prehrano in stanovanje v dneh zasedanja. Zastopnik, ki ne pride na sejo, za dotični dan nima pravice do tega zneska, zastopnik pa, ki zamudi tekom enega zasedanja tri seje, izgubi tudi pravico do povračila vseh stroškov za to zasedanje.

Glavni odbor.

Glavni odbor obstoji iz po enega zastopnika vsakega sreza, izvoljenega od zastopnikov občin dotičnega sreza. Predseduje mu predsednik zbornice, oba podpredsednika zbornice pa zavzemata enaki mesti tudi v glavnem odboru, enako so člani izvršilnega odbora tudi člani glavnega odbora.

Glavni odbor ima seje redno vsaj enkrat mesečno, sicer po potrebi. V njegov delokrog spada predvsem volitev izvršilnega odbora, nastavljanje zborničnega osebja in vse, kar je v zvezi s tem. Dalje se na sejah glavnega odbora proučujejo predlogi in načrti, ki pridejo na dnevni red prihodnjega zasedanja zastopnikov, ter se jim o njih stavi mnenja in pripombe. V nujnih slučajih ukrepa glavni odbor tudi o stvareh, ki sicer spadajo v delokrog zastopstva, to pa pod svojo osebno odgovornostjo napram zastopstvu.

Na seje glavnega odbora se morajo odborniki pisмено vabiti vsaj osem dni prej z navedbo dnevnega reda. Odbornik, ki neupravičeno izostane od treh sej, se predlaga prvi prihodnji seji zastopstva v izključitev. Mesto izključenih in drugače izpadlih srezkih zastopnikov, članov glavnega odbora se na prvi prihodnji seji zastopstva volijo novi odborniki od strani občinskih zastopnikov iz dotičnega sreza.

Redne volitve vsega glavnega odbora pa se vrše na vsakokratnem prvem zasedanju novoizvoljenega zastopstva. Seje glavnega odbora so sklepne pri nadpolovični udeležbi in se na njih sklepa z nadpolovično večino.

Izvršilni odbor.

Izvršilni odbor obstoji iz predsednika zbornice in štirih odbornikov, katere voli glavni odbor. Izmed teh je eden tajnik, drugi njegov namestnik, tretji blagajnik, četrti njegov namestnik. Člani izvršilnega odbora ni

Podpiraj

z naročnino našo borbo!

da bi morali biti izvoljeni občinski zastopniki, temveč more biti v ta odbor izvoljen vsak član. Izvršilni odbor se voli vsako leto v decembru. Mesto med letom izpadlih članov izvršilnega odbora izvoli glavni odbor druge na prvi seji.

Seje izvršilnega odbora se vrše po potrebi, toda vsaj dvakrat mesečno. Predseduje jim predsednik zbornice, ki ostale člane vabi osem dni prej, ako skliče izredno sejo. Za redne seje se ne vabi, temveč se določijo stalni dnevi in kraj sej. Seje so sklepne, če je poleg predsednika navzoč bodisi tajnik, bodisi njegov namestnik, ter blagajnik ali njegov namestnik.

Delokrog izvršilnega odbora se ureja s poslovníkom. Predvsem pa izvršilni odbor izvršuje tekoče posle in sklepe glavnega odbora. Tajnik, oz. njegov namestnik nadzira pisarniško poslovanje zbornice, blagajnik, oz. njegov namestnik pa blagajniško poslovanje ter poročata o tem na sejah glavnega odbora in zborničnega zastopstva.

Predsednik zastopa zbornico pred oblastmi in skupno s tajnikom sopolpisuje za zbornico, oz. v blagajniških zadevah skupno z blagajnikom. V slučaju, da predsednik ne more vršiti svojih poslov, ga nadomešča prvi oz. drugi podpredsednik, ki predseduje v tem slučaju tudi izvršilnemu odboru.

(Dalje prih.)

Mednarodna špedicija
Ludovik Ševar nasl., Rakek
Ustanovljena leta 1883
Specijelni oddelki za živo in zaklano živino in transporte lesa
Izvoz — Uvoz — Provoz
Brzjavke: Ševar Rakek

Barve, lake, firnež in vse v slikarsko in plesarsko stroko spajajoče predmete nudi najugodnejše in v prvovrstni kvaliteti

»Lustra«, V. Laznik, Ljubljana

Gospodstva cesta 8 (poleg Slamiča), telefon št. 27-53

Člani »Boja« s člansko izkaznico, poseben popust!

Vinko Gaberski:

1914 — 1918

(Nadaljevanje.)

O prevratu je bilo precej napredovanj, ki niso bila čisto v redu in po pravici. Nekateri so si kar sami našli zvezde, ker jih v splošni zmedbi ni mogel nikdo motiti. Vem za slučaj, da se je enoletnik-razvodnik napravil za kadeta, drug slabo pismen človek pa za dijaka-narednika. Tudi kak mlad oficir si je prišil zvezdo več, ker bi jo bil itak dobil, ko se ne bi bilo vse prej zrušilo. Samozvancev je bilo vedno povsod.

Včasih se je tudi zgodilo, da se je v mirnem času kak Janez sam povišal. Ko je šel na dopust, je hotel svojim mladim tovarišem in dekletom imponirati. »Prefederal« se je sam in si je prišil zvezdo, ki jo je pri cerkvi in v krčmi ponosno razkazoval. Seveda tam, kjer ni bilo žandarjev. Ali jo! Zgodilo se je tudi, da se je fant ob slovesu napil ter je po vožnji pozabil na zvezdo in z njo prisvetil v kasarno. Seveda so napuh in samolastnost primerno kaznovali.

Vojaška napredovanja so, zlasti, če so pomenila kaj več, vedno po svoje praznovali. Tisti, ki so bili povišani, so svojim tovarišem naklonili kako dobroto. Pred božičem nekoč je bilo tam v Corbolonu v oficirski menaži kaj živahno. Prišlo je namreč, da je praporščak sedaj bil poročnik, nadporočnik stotnik, major podpolkovnik, višji štabni zdravnik polkovnik, gospod komandant pa podmaršal. To je že nekaj. Dočim so zunaj v zakopih ljudje stradali, so se ti tu veselili za obloženimi mizami. Dobili so si neke opernega pevca, plahoritega žida, ki se je vsakega aeroplana že od daleč bal, dunajski čelist Häuptl, ki ga že poznamo, je pa brenkal na neki razklopotat instrument, kakor je vedel in znal. Vse je bilo izdane volje. Še divizijski župnik je pozabil na svoje zakrknjeno dostojanstvo in gospod komandant je bla-

govolil s kako besedo odlikovati tudi najnižjega gosta pri pojedini.

Samo višji štabni zdravnik, sveži polkovnik, ki je bil šef sanitete pri diviziji, je popolnoma odpovedal. Bil je poljski žid, čigar biblijskemu imenu David so za silo priteknili poljsko končnico »ovicz«. Kratki in okrogli debeluh se je tako napil, da je zdrknil pod mizo in obležal kakor klada. Bil je prav legendarno pijan, tako da je rajni kraljevič Marko v primeri z njim prava sirota. Ker ni bilo bolj prikladnega strokovnjaka pri roki, je priskočil veterinar, ki je ugotovil, da bolniku srce še bije. Jasno je, da ne gre, da bi klicali moštvo na pomoč. Sicer je res, da je gospodu samo slabo in da ni pijan, vendar so ga pa sami zavlekli na prenočišče. Tam je čakala nanj smrt, ki jo je pa pregnal njegov sluga. Ko je bil namreč prišel ponoči pogledat, zakaj polkovnik tako vzdihuje in hrope, ga je našel, kako moli noge iz skrinje, ki ga s pokrovom pripira prek pasa. Kako in zakaj je bil mož prišel v tako past, si ni mogel nikdo razjasniti. Bil je ves moder in zabuhel v obraz, ko ga je sluga rešil. Po vsebini skrinje in zaslugi tega služabnika se je takoj razvedelo, kaj so gospoda jeli in pili.

Nekako takrat so tudi pri nekem madjarskem polku v Latisani praznovali napredovanje. Svoje slavje so imeli v salonu nekega palazza. Bili so hudo dobre volje in razvili so se čisto v madjarsko smer. Najprej so metali čaše v steno, potem pa so stolkli vso posodo, dalje so razbili in razdejali mize, stole, podobe na stenah, lestence in ogledala, nazadnje so z bajoneti razklali in razrezali deščice, s katerimi so bili obiti zidovi. Še vrata so dvignili s tečajev in jih prelomili na dvoje. Po tem divjaštvu so odšli, kajti bili so poklicani na fronto. Ker pa je bilo pustošenje strogo prepovedano, je višja komanda zagrozila, da prijavi polk komandi armade. To je pomagalo. Gospoda so zbrali denar, ki ga je lastnik zahteval za škodo in so gotovo sklenili, da ne bodo nikdar več tako razsajali.

Tako je torej bilo svetkovanje.

XXX

NEZNANI JUNAK

Vojna je bila čas, ko se je moglo najbolje spoznati, kako so ljudje. Ni bilo obzirnosti do sebe in drugih, videz se je umeknil resničnosti, kajti samo s surovo silo in silno surovostjo se je dalo doseči, kar si je kdo postavil za cilj.

Oderuh in verižnik sta nastopila očito, siromak in berač se nista sramovala, bogatin in bahač sta se nesla kar se le da, bedak in puhloglavac sta se uveljavljala, požeruh in gladovnjak sta grabila, pametnik in razumnik sta bila ob besedo, razkošnice in razvratnice so cenili, klepetulje in klevetnice so bile spoštovane vredne, skromnih, dobrih, blagih in poštenih ljudi cena pa je bila ničeva.

Poglavje zase so bili v vojni junaki in tisti, ki se s temi niso srečavali, strahopetniki. In kako čudno! Koliko je ljudi, ki se danes hvalijo, kaka junaštva so uganjali in kaj so vse počeli, nasprotno pa skoro ni človeka, ki bi iskreno priznal, da mu je bilo kedaj tesno ali da bi se bil bal. Pa je bilo teh in onih in dolga, pestra vrsta vsakojakih je vmes. Vsak človek ima v sebi nekaj močnega in nekaj slabega; v vsakomur je nekaj velikega in nekaj malega. Gre le za to, koliko je te in one snovi v kom zmlete in premešane in kako je posameznik vtelesen. To je potem oseba, ki jo čutimo in doživljamo; bitje, ki se gibá, ki hodi, pada in se dviga.

Po vojni so vsi narodi, ki so prebili več let klanja in uničevanja, začeli postavljati spomenik neznanemu junaku. Ti kipi, bronasti ali kameniti, izražajo spomin na skupnost tistih malih, oglodanih, blatnih, lačnih, ušvih in zaničevanih vojakov, ki so popadali, ne da bi se vedelo kje, kedaj, kako in zakaj. Vsak narod, ki je vojeval, ima sila takih ljudi, velikih v drobnosti, ki so šli, pa se niso vrnili. To so neznani junaki, o katerih ne pravijo zapiski, odkod so prišli in kam so

krenili, kje so se valjali po blatu in v katero lužo so se vgreznili, kaj so uživali in za čem so umrli, da jih ne sreča več oko. Ker se ničesar ne ve o njih, so junaki; junaki spomina, o katerih se ne more in ne sme ziniti žal beseda. Nikdo o njih ne ve ničesar takega. Pač pa beremo o slavnih podvigih in delih vodij in poveljnikov, ki jim zvok imena tajinstveno brni v meglici slave, ki jim iz nadutih prs sika ognja žar in jim mirno-resne obraze obliva zarja mogote. O takih glavah pa vemo tudi slabe in slabotne reči; in ker nam je vse to znano, zato oni niso pravi junaki.

Tam ob Livnici, že blizu močvirja, ki prehaja nekaj kilometrov dalje v morje, je kolodvor San Stino in nekoliko tam naprej proti Pijavi se dolgočasi razmetana vas San Anastasio. Tam nekje v potoku nad zadnjo hišo sem ga videl. Za zaselkom je zaostal na pohodu; drugi so hiteli za Italijani, ki so bežali, kolikor so jih nesle noge. Še ozreti se morda niso utegnili; pač nekdo je bil gotovo obstal za trenutek in sprožil. Opotekel se je mož, zadet je bil majhen vojak ter se je zvrnil. Pobral se je ter se zavlekel v strugo šumljajočega potočka, bodisi, da bi se kril, ali pa da bi si utešil z vodo žejo. Po rani žeja.

Tam v strugi je čepel mrtvi vojak. Sedaj je že bil junak. Bil je kakor milijoni drugih. Slabi, razhojeni čevlji, povaljane hlače in blatna bluzá iz koprivove tkanine, brez kape, tak se je opiral s hrbtno od jelševih korenine, ki so silile ob strani v strugo. Slenel je na svojem založenem oprtniku; hrbet je obračal Italiji, z očesom pa je hotel še trenutek pogledati proti svoji deželi in zaleti v ljubezni svoj mili dom. Pa je moral skloniti svojo ubito mlado glavo na prsi in oko se mu je zasteklilo. Umril je v miru, ki ga je na lastno pest sklenil s sovražnikom in sam s seboj. Puška mu leži poleg nog po dolgem v plitvi ilovnati strugi.

(Dalje sledi.)